

List do redakcji

**Nowa ocena trafności Krótkiej Skali Poczucia Wpływu
na Przebieg Choroby: Wersja dla Schizofrenii**

**Letter to Editor: New assessment of the validity of the Brief Measure
to Assess Perception of Self-Influence on the Disease Course:
A Version for Schizophrenia**

Andrzej Kokoszka¹, Agnieszka Łukasiewicz²

¹ II Klinika Psychiatryczna, WUM
Kierownik kliniki: prof. dr hab. A. Kokoszka

² Oddział Dzienny Psychiatryczny, Mazowiecki Szpital Bródnowski w Warszawie
Koordynator oddziału: lek. med. A. Łukasiewicz

Summary

Aim. Clinical observations suggest that the Brief Measure to Assess Perception of Self-Influence on the Disease Course: A Version for Schizophrenia has the better reliability, than presented in the original publication of the scale [1]. It is used in research and their results indicate moderate relations between the perception of the self-influence on schizophrenia course and social functioning as well as adherence to the recommended treatment. These circumstances justify and new assessment of the reliability of the scale.

Methods. Detailed scale for competent judges, who had better opportunity for the comprehensive examination of 59 participants, 27 men and 29 women of age 22-72 lat (M = 40.69; SD = 11.85).

Results. The Spearman's correlation between the scores on the version for schizophrenia of the Brief Measure to Assess Perception of Self-Influence on the Disease Course and the assessment of the patients' perception of self-influence on the schizophrenia course by the competent judges rho was 0,56. Whereas, in the first study Pearson's r was 0.45.

Conclusions. Brief Measure to Assess Perception of Self-Influence on the Disease Course – Version for Schizophrenia has good enough validity, as for so brief scale. It can be used in research and clinical practice.

Słowa kluczowe: schizofrenia, poczucie wpływu na przebieg choroby, skala samooceny

Key words: schizophrenia, perception of self-influence on the disease course, self-rating scale

Szanowny Redaktor Naczelny „Psychiatrii Polskiej”

Obserwacje kliniczne wskazują na stosunkowo lepszą trafność Krótkiej Skali Poczucia Wpływu na Przebieg Choroby, w wersji dla schizofrenii, niż została używana w badaniach stanowiących podstawę publikacji [1]. Przyczyną stosunkowo umiarkowanej korelacji wyników skali z oceną sędziów kompetentnych ($r = 0,45$) mógł być wąski zakres skali ocen tych sędziów oraz przeprowadzenie tej oceny przez psychiatrów w trakcie rutynowych wizyt w warunkach poradni zdrowia psychicznego, które nie dają możliwości głębszej oceny stanu psychicznego pacjentów.

Znaczenie poczucia wpływu na przebieg schizofrenii

Poczucie wpływu na przebieg choroby jest istotną cechą pacjenta. Jest ono warunkiem stosowania się przez pacjenta do zaleceń lekarskich innych niż przyjmowanie leków. W chorobach przewlekłych poczucie wpływu na przebieg choroby jest bardziej realistycznym konstruktem niż poczucie kontroli przebiegu choroby, ponieważ w wielu przypadkach mają one przebieg postępujący. Nawet przy optymalnym stosowaniu się do zaleceń lekarskich pacjent nie jest w stanie w pełni skontrolować przebiegu choroby, ale zwykle ma na niego pewien wpływ [2]. Wersja dla cukrzycy Krótkiej Skali Poczucia Wpływu na Przebieg Choroby [2] okazała się użytecznym narzędziem diagnostycznym i badawczym (przegląd badań [3]). Wersja dla schizofrenii wykorzystana była w kilku badaniach oraz w programie edukacyjnym [4]. W badaniu z udziałem 117 pacjentów poczucie wpływu na przebieg schizofrenii miało umiarkowaną ujemną korelację z ogólną oceną stanu klinicznego CGI (Clinical Global Impression Scale; $r = -0,57$) oraz pozytywną z funkcjonowaniem społecznym mierzonym skalą GAF (Global Assessment of Functioning; $r = 0,56$), stosowaniem się do zaleceń farmakologicznych ($r = 0,40$), ze stylem radzenia sobie ze stresem zorientowanym na unikanie ($r = -0,52$) i zorientowanym na realizację zadań ($r = 0,34$) [5]. Wykazano również umiarkowany związek wglądu ($r = 0,42$) z poczuciem wpływu na przebieg choroby oraz z nasileniem objawów w PANSS ($r = 0,48$) [6]. W kolejnym badaniu stwierdzono umiarkowany związek poczucia wpływu na przebieg schizofrenii ze wszystkim podskalami Skali Funkcjonowania Społecznego Birchwooda z najwyższą korelacją ($r = 0,509$) dla podskali zatrudnienie [7]. Według analizy regresji z tej samej pracy poczucie wpływu na przebieg schizofrenii tłumaczy aż 25,9% zmienności wyników badanych osób w zakresie zatrudnienia, 11,5% w zakresie komunikacji i więzi interpersonalnych, 11,4% w zakresie samodzielności realizowanej, 10,5% wariancji wyników w zakresie kontaktów społecznych oraz 7,7% samodzielności możliwej.

Powtórna ocena trafności skali

Badaniem, mającym na celu precyzyjniejszą ocenę trafności Krótkiej Skali Poczucia Wpływu na Przebieg Choroby – Wersja dla Schizofrenii, objęto 59 osób ze schizofrenią: 32 kobiety i 27 mężczyzn, w wieku 22–72 lat ($\bar{x}$ = 40,7; SD = 11,9), które były oceniane przez terapeutów stosujących wobec nich oddziaływania psychoterapeutyczne na oddziałach dziennych oraz w prywatnej praktyce, którzy mieli więcej czasu na kontakt z pacjentem niż w trakcie rutynowej wizyty w poradni zdrowia psychicznego. Zastosowano 5-punktową skalę klinicznej oceny poczucia wpływu na przebieg schizofrenii (skala z instrukcją w załączniku), zamiast 3-punktowej wykorzystanej w opublikowanym wcześniej pomiarze trafności omawianej skali. Uzyskana korelacja rho Spearmana pomiędzy wynikami skali wypełnianej przez pacjentów a oceną sędziów kompetentnych była umiarkowana ($r = 0,56$), a więc znacznie wyższa niż w poprzednim badaniu ($r = 0,45$), przy rozkładzie wyników odbiegającym od rozkładu normalnego.

Dokładniejsza ocena poczucia wpływu na przebieg schizofrenii u uczestników badania wykazała, że skala ta ma nie tylko dobrą rzetelność (współczynnik alfa Cronbacha = 0,78 [1]), ale również względnie dobrą trafność jak na tak krótką skalę. Uzyskany współczynnik trafności jest znacznie wyższy niż w pierwszym badaniu, choć uzyskany został na podstawie oceny mniej licznej grupy badanych. Sędziowie kompetentni, biorący udział w tym badaniu, mieli więcej czasu, aby ocenić aktualny stan psychiczny pacjentów niż lekarze dokonujący oceny w trakcie rutynowej wizyty w pierwszym badaniu. Jednak ocena poczucia wpływu nie była dokonywana w trakcie specjalnie poświęconego temu celowi spotkania. Można przypuszczać, że w takich okolicznościach ocena trafności omawianej skali byłaby jeszcze precyzyjniejsza. Planowane są tego rodzaju analizy na odpowiednio licznej grupie badanych. Jednak zajmą one prawdopodobnie dużo czasu. Z tego względu zamieszczone wyniki mają istotne znaczenie dla osób rozważających stosowanie Krótkiej Skali Poczucia Wpływu na Przebieg Choroby, w wersji dla schizofrenii, w praktyce klinicznej i badaniach naukowych.

Piśmiennictwo

1. Kokoszka A, Telichowska-Leśna A, Radzio R. *Krótką Skalą Poczucia Wpływu na Przebieg Choroby – Wersja Dla Schizofrenii*. Psychiatr. Pol. 2008; 42(4): 503–513.
2. Kokoszka A. *Krótką metodą oceny poczucia wpływu na przebieg choroby: opis wersji dla osób z cukrzycą*. Przegl. Lek. 2005; 62: 742–745.
3. Kokoszka A, Jodko-Modlińska A, Obrębski M, Ostasz-Ważny J, Radzio R. *Psychodiabetic Kit and its application in clinical practice and research*. W: Masuo K. red. *Type 2 diabetes*. Intech; 2013. s. 507–531. DOI: 10.5772/56468 <http://www.intechopen.com/books/type-2-diabetes/psychodiabetic-kit-and-its-application-in-clinical-practice-and-research> [dostęp 09.05.2015]
4. Kokoszka A. *Schizofrenia. Wzmacnianie zdolności samostanowienia*. Gdańsk: Via Medica; 2008.

5. Kokoszka A. *Perception of self-influence on the course of schizophrenia and adherence to antipsychotics*. Eur. Neuropsychopharm. 2008; 18(supl. 4): 467.
6. Gawęda Ł, Buciuński P, Staniszewski K, Słodki Z, Sym A, Kokoszka A. *Związki wglądu w chorobę, poczucia wpływu na jej przebieg, stylów radzenia sobie z chorobą z objawami psychopatologicznymi w schizofrenii*. Psychiatria 2008; 5: 124–133.
7. Ewa Wilczek-Rużyczka W, Halicka D. *Wgląd w chorobę i poczucie wpływu na jej przebieg a funkcjonowanie społeczne pacjentów ze schizofrenią*. Psychiatr. Psychol. Klin. 2013; 13: 50–57.

Prof. dr hab. Andrzej Kokoszka
II Klinika Psychiatryczna, Warszawski Uniwersytet Medyczny
03-242 Warszawa, ul. Kondratowicza 8

Otrzymano: 6.05.2015
Przyjęto do druku: 10.05.2015